

ALMA - ATA BİLDİRİSİ

Ankara Tabip Odası
Çeviri Bürosu

DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) ve UNICEF Yürütme Kurulu 6-12 Eylül 1978 tarihleri arasında Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkenti Alma-Ata'da Temel Sağlık Hizmetleri (İlk Basamak Sağlık Hizmetleri: İBSH) konulu uluslararası bir konferans düzenlemiştir. Toplantıya 134 ülkeden delegeler, DSÖ ve UNICEF ile değişik örgütlerden 67 uzman temsilci katılmıştır.

Toplantıda önce bir durum saptaması yapılmış; özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşayanlar olmak üzere, yüz milyonlarca insanın bugünkü sağlık durumlarının çok kötü olduğu, dünya nüfusunun yarısından çoğunun sağlık hizmetlerinden yeterli bir şekilde yararlanamadığı, sağlık hizmetlerinin ve sağlıkla ilgili kaynakların ülkeler arasında ve her ülke içinde eşit olmayan bir dağılım gösterdiği belirtilmiştir. Tüm insanlara daha âdil bir sağlık hizmeti sunabilmek, sosyal ve ekonomik yönden üretken bir yaşam sağlayabilmek için sağlık alanında yeni bir yaklaşım gerektiği vurgulanarak, ülkelere aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur :

1 — Sağlık ile sosyo-ekonomik gelişme arasında yakın bir ilişki vardır. Bunlar birbirleriyle karşılıklı etkileşim içindedirler. Bu nedenle hükümetler sağlık hizmetlerinin ulusal kalkınma planları içindeki yerini güçlendirmelidir.

2 — Toplumların kalkınmasında halkın sosyal bilinci ve kendine güveni (kendinden başkasından bir şey beklememesi) anahtar rolü oynamaktadır.

Hükümetler toplumun eğitim düzeyini yükseltmeli, etkin propagandalarla halkın sağlık hizmetlerine katkılarını sağlamalı, bireylerin ve ailelerin kendi sağlıkları için çeşitli sorumluluklar yüklenebilecekleri kurumsal düzenlemeler yapmalıdır.

3 — Dengeli bir ulusal kalkınma için sağlık hizmetleri her kademede yeterli personel ve malî kaynaklarla desteklenmelidir.

4 — Toplumun sağlık düzeyinin geliştirilmesinde, sağlık örgütleriyle diğer örgütlerin sağlıkla ilgili eylemleri arasında etkili bir eşgüdüm gerekir.

Bu nedenle ulusal sağlık örgütleri diğer örgütlerin sağlıkla ilgili eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmeli, ancak bu örgütlerin yönetsel ve malî katkıları ihmal edilmemelidir.

5 — İlk basamak sağlık hizmetleri (İBSH) toplumun temel sağlık sorunları üzerinde yoğunlaştırılmalıdır. İBSH şunları kapsamalıdır :

- Toplumun en önemli sağlık sorunlarının tanımı, önlenmesi ve kontrolüne yönelik eğitim,
- Yeterli ve dengeli beslenme, besin sanitasyonu,
- Yeterli miktarda ve temiz su sağlanması,
- Ana ve çocuk sağlığı,
- Önemli bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklama,
- Yerel endemik hastalıkların önlenmesi ve kontrolü,
- Çeşitli hastalık ve yaralanmaların uygun tedavisi,
- Ruhsal sağlığın iyileştirilmesi,
- Gerekli ilaçların sağlanması.

6 — İBSH halkın sağlıkla ilgili her türlü gereksinmesini ve ilişkisini kapsamalıdır. Bu nedenle tek amaçlı sağlık örgütleri bir an önce ilk basamak sağlık hizmetlerine entegre edilmelidir.

7 — İBSH geniş kapsamlı bir ulusal sağlık sisteminin temelini oluşturur.

Hizmetin başarısı sağlık personeli ile halkın kaynaşmasına, —sıkı ilişkisine— dayandığından, her ekip sınırlı bir alandan sorumlu olmalıdır. İBSH konsültasyon, ileri tetkik ve tedavi kurumları, eğitici denetim ve rehberlik kurumları vs. ile desteklenmelidir.

8 — İBSH bütün toplumu kapsamasına rağmen kadınlar, çocuklar, risk altında çalışanlar ve toplumun yoksun kesimlerinin özel gereksinmelerine özel önem verilmelidir.

Risk altındaki grupları saptayabilmek ve sürekli hizmet verebilmek için bütün yerleşim yerlerine ve iş yerlerine hizmet götürülmelidir.

9 — İBSH'nin gelişmesi sağlık personelinin beceri ve davranışları ile, uçlarda çalışanları destekleyen ve tamamlayan bir örgütlenmeye bağlıdır.

Hükümetler insan kaynaklarını tam olarak değerlendirebilmek için her kategorideki personelin görev tanımını somut ve ayrıntılı olarak yapmalı, olanak olan yerlerde geleneksel sağılıcılardan (sınıkçı, ebe-kadın, vs.) da yararlanmalıdır.

10 — İBSH'nin yürütülmesi için yeterli sayıda eğitilmiş personele gereksinim vardır.

Hükümetler eğitim programlarını gözden geçirmeli, —halen iş başındaki personeli de kapsayacak şekilde— yeni düzenlemelerle, personelin sosyal ve teknik yönden topluma hizmet edecek şekilde eğitilmesini ve motive edilmesini sağlamalıdır. Eğitim programları saha çalışmalarını da içermelidir.

Hekimler ve diğer sağlık personeli meslek hayatlarının ilk yıllarında geri kalmış (mahrum) yörelerde bir süre çalışmaya zorlanmalıdır.

Bu arada tüm personel için sürekli eğitim, eğitici denetim, öğretmen yetiştirilmesi ve diğer kesimlerde çalışanlara sağlık eğitimi verilmesine de önem verilmelidir.

11 — Geri kalmış yörelerde İBSH'nin yürütülmesi için, kültürel yönden uygun, özendirici önlemler almak gerekebilir. Bu önlemler yerel koşulların zorluklarına uyarlanmalıdır.

12 — İBSH uygun teknoloji kullanımını gerektirir.

Hükümetler, akademik kurumlar ve özel örgütler, sağlığı iyileştirici teknoloji ve yöntemler geliştirmelidirler. Bunlar bilimsel, yerel gereksinmelere uygun ve toplum tarafından kabul edilebilir olmalıdır.

Bu teknoloji toplumun kendi kaynaklarına dayanma ve kendine güvenme ilkesine uygun olarak, halkın kendisi tarafından sağlanmalıdır.

13 — Her gün yeni yeni sorunların çıktığı bir çok toplumda İBSH'nin başarısı, yeterli ve uygun bilgi desteğine gereksinir.

Özellikle uçlardaki malzeme gereksinimlerini (aşı, ilaç, vs.) yeterli ve güvenilir şekilde karşılayan bir örgütlenme geliştirilmelidir. Her türlü destek önlemleri (hastaneler dahil) sosyo-ekonomik yapıya uygun olmalıdır.

14 — İBSH için gerekli olan ilaçlar sürekli olarak sağlanmalıdır. Sağlık harcamaları içinde önemli yer tutan ilaç masraflarının en aza indirgenebilmesi için üretim, dış alım, dağıtım ve sunu politikaları geliştirilmeli, ilaç israfını önleyecek önlemler alınmalıdır.

15 — İBSH ilkelerinin yaşama geçirilebilmesi için sağlık yönetiminin yapısını ve işleyişini güçlendirmek gerekir. Hizmetin planlanması, yürütülmesi, değerlendirilmesi ve kaynakların etkin bir biçimde kullanılabilmesi için, basit ve kullanışlı bir haberleşme sistemi kurulmalı, hizmetin kontrolü toplumla paylaşılmalıdır.

16 — Her gün çözülmesi gereken yeni sorunlar çıkmaktadır. Sorunların erken tanımlanabilmesi, hizmetin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için hizmet araştırmaları düzenlenmelidir. Eğitim ve araştırma kurumları sağlık örgütleriyle işbirliği sağlamalı ve bazı sorumluluklar yüklenmelidir. Hizmet araştırmaları için mutlaka ödenek ayrılmalıdır.

17 — İBSH'ni geliştirmek için hükümetler sağlığa ayırdıkları fonları artırmalı, yeni finansman kaynakları bulmalı, toplumun etkin katkısını sağlayacak önlemler almalıdır.

18 — İBSH'nin, halkın tam güven ve desteğine dayanan güçlü ve sürekli bir politik ilgiye gereksinmesi vardır.

Hükümetler, —ilgili bütün kesimlerin de katılımıyla— sosyo - ekonomik kalkınmanın ve ulusal sağlık sisteminin bir parçası olarak, İBSH'ni yaygınlaştırmalı, gerekli yasaları çıkarmalıdır.

19 — İBSH'nin yaşama aktarılabilmesi için ulusal stratejiler gerekmektedir.

Hükümetler, İBSH'ni toplumun bütün kesimlerine ulaştırabilmek için gecikmeksizin, hedefleri iyi tanımlanmış stratejiler saptamalı, eylem planları hazırlanmalıdır.

20 — İBSH'nin geliştirilmesinde, teknik işbirliğinin bir parçası olarak ülkeler —özellikle gelişmekte olanlar— bilgi, deneyim ve uzman alış-verişinde bulunmalıdır.

21 — Kendi kendine yetme —ve kendi kendine karar verme— ruhu içinde yerel kaynakları azami ölçülerde kullanmanın yanı sıra, İBSH'ni desteklemek için uluslararası örgütlerle (Birleşmiş Milletler Örgütü, vs.) de eşgüdümlü bir işbirliği kurulmalıdır.

22 — İBSH için bütün ülkelerin işbirliğiyle, dünya ölçüsünde bir eylem planı gerekmektedir. Topyekün kalkınmanın bir parçası olarak, İBSH için ulusal strateji ve planlar DSÖ ve UNİCEF tarafından desteklenecektir.

DSÖ ve UNİCEF özellikle ulusal enstitüleri aracılığıyla, ülkelerin birbirlerini karşılıklı desteklemelerine ve uluslararası kaynakların geliştirilmesine çalışacaktır.

KAYNAK

Alma-Ata 1978 — Primary Health Care. W.H.O., Geneva, 1978. adlı kaynaktan çevirilmiştir.

ABONELERİMİZE,

Dergimizi yaşatmak için;

- Abone olalım
- Abonemiz dolmuşse yenileyelim.

TTB Merkez Konseyi Toplum ve Hekim Dergisi
Adres: Türkocağı Cad. No: 19 Cağaloğlu/İSTANBUL